

Saksbehandler: Freddy Knutsen

Referanser:

Saksdokumenter:

Ecumenical celebration of World Environment Day 2007 - Church of Norway Council of Ecumenical Affairs - Project description (*vedlagt*)

Rammer og føringer for arbeidet med FNs Verdens miljøverndag 2007

Sammendrag

Norge og Tromsø vil være vertskap for hovedmarkeringen av Verdens miljøverndag 2007 med tema "Is som smelter – et hett tema?". Miljøutfordringene som de polare områdene står overfor med klimaendringer og miljøgifter i Arktisk vil være i fokus. Miljøverndepartementet har invitert Den norske kirke til å markere dagen. Bispemøtet har på vegne av Den norske kirke tatt imot invitasjonen.

Følgende initiativ har blitt tatt:

Nord-Hålogaland biskop vil være vert for en økumenisk gudstjeneste som skal holdes i Ishavskatedralen 3. juni.

Forberede en liturgi som kan brukes i menighetene under markeringen av Verdens miljøverndag 2007. Det liturgiske materialet vil bli distribuert slik at kirker verden rundt kan delta i en felles markering av en miljøtrussel som ikke kjenner landegrenser.

Mellomkirkelig Råd forbereder markeringene sammen med Bispemøtet, Kirkerådet, Samisk kirkeråd og Nye Norges Kristne Råd. Miljøverndepartementet er med på å finansiere kostnadene knyttet de kirkelige markeringene av Verdens miljøverndag 2007.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering og ber om at den blir fulgt opp av sekretariatet etter retningslinjer gitt av Bispemøtet.

Saksfremstilling

FNs miljøprogram har valgt Norge til å være vertskap for hovedmarkeringen av Verdens miljøverndag 2007. Temaet for Verdens miljøverndag 2007 er "Is som smelter – et hett tema?" og fokuserer på miljøutfordringene som de polare områdene står overfor. Is smelter, og snødekte områder avtar i alle verdens regioner. Klimaet er i endring. Den globale oppvarmingen er et faktum, og øker i styrke. I Arktis skjer temperaturstigningen dobbelt så fort som på resten av kloden, og permafrosten tiner. Nedsmelting av polis fører til gradvis tilbaketrekning av iskanten og går ut over livsvilkår for dyr og mennesker i Arktis.

Alle områder med snø- og isdekke på kloden blir berørt av klimaendringene, blant annet fjellmassivene i Himalaya og Andes. Dette kan endre vannføringen i flere av verdens store elvesystemer, noe som igjen påvirker forutsetninger for jordbruk, helse, plante- og dyreliv på jorda. Nedsmelting av breer fører til en stigning av havnivået på kloden. De fattige rammes først og hardest, og befolkningen på lavtliggende øyer og i deltaområder blir særlig utsatt.

Miljøverndepartementet i Norge er sammen med FNs miljøprogram ansvarlig for markeringene som skal holdes i Norge med Tromsø som hovedarena. Miljøverndepartementet har invitert Den norske kirke ved til å holde en økumenisk gudstjeneste søndag 3. juni 2007 i Tromsø i forbindelse med Verdens miljøverndag 2007. Bispemøtet har på vegne av Den norske kirke tatt imot invitasjonen.

Mange gudstjenester – én liturgi

Nord-Hålogaland biskop vil være vert for en økumenisk gudstjeneste som skal holdes i Ishavskatedralen 3. juni. Achim Steiner, generaldirektøren til FNs miljøprogram er sammen med kirkeledere, representanter fra andre religioner, representanter fra miljøvernorganisasjoner, den norske regjeringen og det norske kongehus invitert.

Internasjonale gjester, ungdom og urfolk vil legge grunnen for en gudstjeneste som vil feire Guds mangfoldige skaperverk. Liturgien vil søke å knytte folks spiritualitet til omsorg for skaperverket. Gudstjenesten vil gi rom for:

undring og takknemlighet i møte med skaperverkets mangfold,
selverkjennelse og klage i møte med miljøutfordringer,
solidaritet og nestekjærighet i møte med menneskers lidelse,
håp i møte med det ansvar Gud har gitt oss overfor skaperverket og hverandre

Gudstjenesten vil markere åpningen av Verdens miljøverndag 2007 i Tromsø. Gudstjenesten vil bli fulgt av en prosesjon fra kirken som vil gå ned til strandkanten hvor det vil bli fremført en seremoni med velsignelse av vannet. Denne vil bli fulgt av kirkekaffe på stranden.

Gudstjenesten vil starte kl 12.15 siden første fly fra Oslo først lander etter kl 11. Tidsrammen for selve gudstjenesten er en time. NRK vil sende gudstjenesten direkte i tillegg til en gang som opptak.

Arbeidet med liturgien(e) har begynt. To møter har blitt holdt. Sindre Eide, Herborg Finnset Heiene, Per Oskar Kjølås, Hans Jürgen Schorre, Estrid Hessellund, Sven Oppegaard, Freddy

Knutsen og Olav Fykse Tveit er med i arbeidet. Komiteen skal suppleres med en representant fra Nye Norges Kristne Råd.

Komiteen vil samarbeide om forberedelsene til liturgien i Ishavskatedralen og forslag til liturgi som sendes menighetene. Det skal være gjenkjennbare trekk mellom det som skjer i Tromsø og det som inviteres til å skje i menighetene. Liturgien vil også bli gjort kjent gjennom Kirkenes Verdensråd slik at kirker fra hele verden kan være med på å markere dagen. Vi vil søke å finne den riktige balansen mellom det å være utfordrende politisk uten å bli for spesifikk.

Informasjon til menighetene om liturgien vil bli sendt rett etter påske. Liturgien skal være klar innen 15. mars. Liturgien vil inneholde ulike "byggeklosser" som kan benyttes av menighetene. Menighetene vil bli oppfordret til å feire denne gudstjenesten lokalt sammen med andre kirkesamfunn.

Hans Jürgen Schorre fra Kirkerådet har hatt møter med Grønn hverdag og tatt opp muligheten til å få utviklet konkrete handlingsalternativ for menighetene som kan følge det liturgiske materialet.

Økumeniske gjester som er invitert

- erkebiskop Desmond Tutu;
- patriark Bartholomeus;
- en høytstående representant/kardinal fra Den katolske kirke;
- biskop Wolfgang Huber fra Berlin-Brandenburg, leder for de tyske lutherske kirkene;
- biskop James Jones fra Liverpool;
- generalsekretær Samuel Kobia fra Kirkenes Verdensråd;
- biskop Sofie Pedersen fra Grønland;
- en av de ortodokse biskopene i SKKB-nettverket;
- flere andre vil bli invitert i tillegg til kirkeledere fra de ulike kirkesamfunnene i Norge.

Erklæring

Mellomkirkelig Råd vil forberede et forslag til en erklæring som de norske og internasjonale økumeniske gjestene kan være med å signere. I denne sammenheng er det viktig å registrere at G8 vil bli holdt i Tyskland 6.-8. juni, rett etter Verdens miljøverndag 2007. Klimaendringer er en av sakene som vil bli tatt opp der. Siden markeringene i Norge vil ligge så tett opp mot G8 møtet, vil en eventuell erklæring fra internasjonale kirkeledere kunne bli lagt merke til.

Ungdomsmøte

Ungdommens Kirkemøte ønsker å delta. Changemaker har et engasjement i forhold til klimaendringer. Vi vil undersøke videre hvordan disse kan involveres for å skape videre bredde i deltagelsen under WED. Budsjett for dette er fortsatt ikke avklart.

Andre arrangement

Tromsø vil være arena for flere arrangement i forbindelse med markeringen av Verdens miljøverndag 2007. Tromsø vil holde både folkefest og festforestilling søndag 3. juni.

Mandag 4. – 5. juni arrangeres en konferanse som skal fokusere på klimaendringer og de globale konsekvensene av dem. På programmet står bl.a. et oversiktsbilde over globale klimaendringer, orientering fra det vitenskapelige arbeidet med FNs klimapanel (IPCC) fagrapporter som kommer ut våren 2007, konsekvenser av klimaendringer for urfolk, effekter av klimaendringer i forskjellige geografiske regioner presentert ved hjelp av vitenskapelige modeller, forventet økning i havnivået som følge av nedsmelting av innlandsisen, og presentasjon av hva prosjektene med deltakere fra rundt 70 land i Det internasjonale polaråret 2007-2008 forventes å framskaffe av ny kunnskap.

Andre norske byer vil også markere Verdens miljøverndag. Her vil mulighetene være mange for bispedømmene og menighetene som ønsker å sette miljøvern og klimaendringer på dagsorden.

I forkant av Verdens miljøverndag vil allerede Kirkens Nødhjelp ha brakt klimaendring og konsekvensene overfor de fattigste og mest utsatte på dagsorden gjennom fasteaksjonen.

Ecumenical celebration of World Environment Day 2007

Church of Norway Council of Ecumenical Affairs

Project description

Background

The **United Nations Environment Programme (UNEP)** has chosen **Norway** to host the main celebrations of **World Environment Day 2007**¹. The theme of World Environment Day 2007 is **"Melting ice – a hot topic?"** and will focus on the threats to the **Polar environment**. This includes **climate change** in the Arctic, which also affects the global climate.

The **Norwegian Ministry of the Environment** is in partnership with UNEP leading the preparations of WED 2007. The Ministry of the Environment has chosen **Tromsø** to be the main venue for WED 2007. Norwegian Polar Institute is coordinating the WED 2007 events in Tromsø. A range of events, addressing the environmental changes caused by climate change, the thinning of the ozone layer and the impacts of chemical pollution, are to be staged in Tromsø and other Norwegian cities on and around 5. June. National and international participants will take part in a wide variety of seminars and cultural events:

- Tromsø 3. June:
- a. Ecumenical celebration
  - b. Festive cultural event with invited guests
  - c. Popular celebrations in Tromsø
- Tromsø 4. June:
- a. Conference (science meet decision makers)
- Oslo 5. June:
- a. Sophie prize ceremony 2007 and panel discussion involving previous Sophie prize winners in connection with the Sophie prize 10th anniversary.
- Other events:
- a. Global launch of the UN environmental report "Ice"
  - b. Opening of art exhibition (Oslo), The International Children's Painting Competition on the Environment (Tromsø), Nordic youth film festival (Tromsø)
  - c. Wide variety of events in Tromsø, Oslo and other Norwegian cities during the whole week.

The Ministry of the Environment has invited **Church of Norway** to host an ecumenical celebration on **Sunday 3. June 2007 in Tromsø**. The Church of Norway Bishops Conference has accepted the invitation and will in co-operation with the Church of Norway National Council, the Council of Ecumenical Affairs and the Sami Church Council take initiative to observe WED 2007. Church of Norway will contribute to a broad and popular commitment to the environment in connection with WED 2007 and will invite **New Christian Council of Norway** to be part of this.

Church of Norway environmental commitment

Participation in WED 2007 is a natural continuation of Church of Norway advocacy for the integrity of Gods Creation and for socially just and ecologically sustainable communities. The Church of Norway General Synod gave in 2003 a statement on care for nature and the environmental that "we must develop a culture in the church that sees, challenges, encourages, shares experiences and inspiration" (GS 12/03).

Contributing to a broad and popular environmental involvement has for a long time been on the ecumenical agenda. As a worldwide fellowship the entire Christian church is challenged when nature and environment is destroyed. The church is one body in Christ. "If one member suffers, all suffer together with it" (1 Cor 12.26)

The Bishop Conference has been concerned with how the different religious interpretations of life and language can contribute to building an ecological sustainable society. The Bishop Conference has expressed that WED 2007 could be a venue where nature and environment might emerge as a theme in the dialogue between the different religions.

It is important that religious communities can contribute to the theme of WED 2007 addressing the threats of environmental change with both urgency and hope. What does renunciation mean in a time when God's creation is facing degradation, contamination and destruction? The theme invites us, one of the richest countries and largest oil producing nations in the world, to be self critical towards our own way of living. This should be done in ways that are encouraging and not moralistic so that more people would want to be involved in care for the Earth. Theological and spiritual resources could further mobilise churches and other religious communities to become more compassionate stewards of God's creation.

Living lives filled with God's Spirit liberates us from the illusion of finding wholeness in the accumulation of material things and brings us to the reality of God's just purposes. Frugality connotes moderation, sufficiency, and temperance. Many call it simplicity. It demands the careful conservation of Earth's riches, comprehensive recycling, minimal harm to other species, material efficiency and the elimination of waste, and product durability. Frugality is the corrective to a cardinal vice of the age: prodigality - excessively taking from and wasting God's creation. On a finite planet, frugality is an expression of love and an instrument for justice and sustainability: it enables all life to thrive together by sparing and sharing global goods."

Ecumenical Prayer

The ecumenical celebration of WED 2007 will be an ecumenical prayer hosted by Church of Norway and bishop Per Oskar Kjølås in "**The Cathedral of the Arctic Ocean**" (Tromsdalen church) in Tromsø on Sunday 3. June. Around 10 international participants and guests from different churches and religions will be invited in addition to those coming from Norway. The ecumenical prayer (EP) will be the first official event of WED 2007. Participation and attendance of official guests from UNEP and the Norwegian government is expected.

The EP will be built on the liturgy of Church of Norway, but include participation of ecumenical guests and greetings from representatives of other faiths. Cultural expressions and participation from the Sami people will give further colour and shape to the EP. Participation of youth will help visualising the intergenerational challenges of environmental change. Among the many symbols and actions we are considering are melting ice blocks representing both hope and threat.

Possible theological foci of the EP:

- Celebration of God's creation
- Repenting and confessing the degradation, contamination and destruction of God's creation
- Renunciation
- Jesus as liberator and redeemer. Connection between the redemption of the creation and Jesus as redeemer.
- "God in your grace, transform the world" – "Omskap oss Gud, vis verden nåde"

With a direct TV broadcasting of the ecumenical celebration we would have to limit the time to one hour. It is possible to continue after the EP with a procession going from the church down to the waterfront where we could perform a ceremony of blessing the water. The Ecumenical Patriarch performed a similar ritual during the General Assembly of the Conference of European Churches in Trondheim in 2003.

Tromsdalen church can seat around **550 persons**. With several official invited guests to the WED there will be limited space for local participants. An eventual ceremony after the ecumenical prayer could involve those that were not able to get a seat inside the church.

Considerations need to be made to which languages should be used during the worship (Norwegian, Sami, English, and Russian).

The liturgy of the ecumenical prayer could be printed on a beautiful publication that would function as a souvenir and memory of the event.

Ecumenical participation in Tromsø

- Two to three of the ecumenical guests could be invited to give a 20 minutes presentation at the conference in Tromsø on 4. and possibly also on 5. June. His All Holiness, Bartholomew, Archbishop of Constantinople, New Rome and Ecumenical Patriarch is one of the most visible church leaders advocating for the environment. Another candidate would be a person from the Climate Change network of the World Council of Churches.
- We should explore the possibility of organising a **Youth symposium** for around 30 youth in connection with WED 2007. Svein Ludvigsen, the County Governor of Troms advocated for this suggesting Sommerøy to be the perfect location for such an event. A symposium with both Norwegian and international youth could go from Friday 1. to Saturday 2. June. On Saturday afternoon some of the international religious leaders could join the symposium for a dialogue between the generations. The participants of the symposium could afterwards be integrated in the wider programme of WED 2007 from Sunday 3. to Tuesday 5. June. Nordic youth film festival an important connection for young participants.

Other Church of Norway and Ecumenical events

- Church of Norway National Council will prepare a liturgy to be used in the congregations during the celebration of WED 2007. The liturgy could be developed aiming for further use in connection with an annual celebration of the day of Creation (GS 12/03).
- Invite dioceses and local congregations to contribute to celebrate WED 2007 through worships and other events. Also here youth should have a central role. Considerations should be made to also include youth celebrating their confirmation this Sunday.
- Invite other churches in the Polar region and around the world to participate in their worships Sunday 3. June 2007 with prayer for Gods Creation and the environment on the Earth, particularly the global consequences of environmental change in the Arctic region. **World Council of Churches** has offered to assist distributing information about WED 2007 together with liturgical resources prepared by the churches in Norway.

Media considerations

- Internationally recognised guests could attract further attention to the events
- The ecumenical prayer could be broadcasted on TV
- The procession going from the church down to the waterfront where a ceremony of blessing the water will be held would bring the ecumenical celebration out to the people and God's creation.
- Presentations to the conference in Tromsø 4. June.
- Youth symposium with an encounter between the generations

ⁱ World Environment Day (WED) has been celebrated annually since 1972. Over the years, the day has focused on such issues as acid rain, oceans, water, and green cities. World Environment Day, commemorated each year on 5 June, is one of the principal vehicles through which the United Nations stimulates worldwide awareness of the environment and enhances political attention and action.

The day's agenda is to give a human face to environmental issues; empower people to become active agents of sustainable and equitable development; promote an understanding that communities are pivotal to changing attitudes towards environmental issues; and advocate partnership which will ensure all nations and peoples enjoy a safer and more prosperous future. World Environment Day is also a people's event with colourful activities such as street rallies, bicycle parades, green concerts, essays and poster competitions in schools, tree planting, as well as recycling and clean-up campaigns. (UNEP WED background information)

ⁱⁱ God's Earth is Sacred: An Open Letter to Church and Society in the United States, NCCC USA, 14.02 2005

